

Mladen Tancer

Maribor

UDK 37-05 Viher, Danilo

016:929 Viher, D.

Primljeno 2006. godine

Pregledni članak

KULTURNO - PEDAGOŠKI PORTRET PROF. DR. DANILA VIHERA

U obliku memorijalnih zapisa autor predstavlja život i rad pedagoga, kulturnog djelatnika i pjesnika dr. Danila Vihera (1912. – 1971.). Stručne i znanstvene članke je objavljivao skoro u svim pedagoškim revijama i časopisima, izdao je više samostalnih pedagoških monografija i pet samostalnih pjesničkih zbirki na slovenskom jeziku. Za svoj pedagoški i znanstveni rad primio je više priznanja i nagrada. U prilogu je bibliografija objavljenih radova.

Ključne riječi: Viher, Danilo, pedagozi, biobibliografija

Ove je godine prošlo pedeset godina otkad sam posredno upoznao pedagoga, kulturnog djelatnika i pjesnika dr. Danila Vihera. Radio sam kao učitelj u područnoj školi s kombiniranom nastavom na Goričkom, u okruženju tada jako nerazvijenog Prekmurja. U susjednoj školi bio je učitelj i ravnatelj osam godina stariji Viherov brat Miroslav Viher (rođen 1904.). Bio je načitan, širokih pogleda, velik slovenski domoljub, odnosno silno ponosni Primorac i velik ljubitelj šaha i glazbe (upravo virtuosno je svirao violinu). Mnogo, posebno, zanimljivo i s poštovanjem pričao mi je o svojim roditeljima, o njihovom bijegu u Sloveniju, o bratu Danilu, o njegovom pedagoškom radu u Splitu i o njegovoj svestranoj angažiranosti. Darovao mi je knjigu džepnog formata tiskanu goticom – Rousseau: *Emil*, koja je kao deveto izdanje izašla kod nakladničke kuće Reclam u Leipzigu. U knjizi je potpis: *Danilo Viher, 1927*. Od tada nadalje s velikim sam zanimanjem, studijski pozorno i s dubokim poštovanjem pratio sve Viherove objavljene pedagoške i literarne radove.

Pola stoljeća kasnije nastao je ovaj memorijalni zapis o velikom pedagogu, humanistu i pjesniku slovenskog podrijetla, koji se svojim radovima trajno upisao u opću jugoslavensku, hrvatsku i slovensku pedagošku kulturu.

Životni luk dr. Danila Vihera razapet je između 1912. i 1971. godine. Rodio se 4. siječnja 1912. u Bovcu u Slovenskom primorju u obitelji službenika. Nakon teške prometne nesreće u Vrbi na Gorenjskom, kamo je svake godine volio dolaziti i posjećivati Prešernovu rodnu kuću, u pedeset i devetoj godini života umro je 21. kolovoza 1971. godine u bolnici u Jesenicama. Pokopan je na Žalama u Ljubljani.

U Prvom svjetskom ratu, za vrijeme najgore i dugotrajne soške fronte, Viherova obitelj je evakuirana iz Bovca na Štajersku i u Bruck na Lajti (Austrija). U nakon fronte opustošeni Bovec vratili su se 1918. godine i ovdje je mladi Viher završio niže razrede osnovne škole. Zbog rastućeg fašizma u Italiji i velikog političkog pritiska na Slovence mnoge su primorske obitelji emigrirale u Jugoslaviju, mnogo ih se za stalno naselilo u Mariboru, među njima i Viherovi 1923. godine. Ovdje je u godinama od 1924. do 1928. Viher bio odličan đak nižih razreda klasične gimnazije i u godinama 1928. – 1933. đak mariborskog učilišta, gdje je i maturirao s odličnim uspjehom. Na učilištu vodili su ga u svijet znanja i učenosti i oblikovali njegovu osobnost brojni iznimni profesori, među ostalima Gustav Šilim i Josip Demarin. Na jesen 1933. godine upisao se na studij pedagoške grupe predmeta na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, gdje je 1937. godine i diplomirao. Nastavio je sa specijalizacijom teoretske pedagogije i 1939. godine je *cum laude* i s odličnim uspjehom položio doktorski rigoroz na temu *Problem pedagoške fundacije kulturnog stvaranja*.

Kao mnogi napredno usmjereni učitelji, tako ni Viher dugo vremena nije mogao dobiti radno mjesto na školi. Unatoč doktoratu, tek se u prosincu 1939. godine zapošljava kao učitelj pripravnik u građanskoj školi u Jesenicama. Nakon okupacije 1941. godine Nijemci su ga uhitili i zatvorili u Begunje, a zatim ga službeno premjestili u Spittal ob Dravi (današnja Austrija). Tu se povezao sa slovenskim narodnooslobodilačkim pokretom u Koruškoj. Nakon oslobođenja 1945. godine u Jesenicama je vodio štab za repatrijaciju ratnih zarobljenika i prognanika. Godine 1946. se sa suprugom Marijom preselio u mjesto njezinog rođenja – Split i u tom dalmatinskom gradu postao profesor na Višoj pedagoškoj školi. Bio je nosilac predmeta pedagogija i psihologija, a neko vrijeme, zbog nedostataka učitelja, i opće didaktike i metodike prirodoslovnih predmeta. Katedru za pedagoške nauke vodio je sve do svoje prerane smrti.

Viher se već kao đak mariborskog učilišta aktivno uključio u društveni i kulturni život Maribora. Od 1933. godine bio je predsjednik omladinskog radničkog društva *Nanos* u Mariboru, u kojem su se okupljali prije svega doseljeni Primorci. Bio je i predsjednik udruženja mariborskih studenata učiteljske škole i član naprednog radničko-prosvjetnog društva *Svoboda* u Pobrežju. Kao nadaren violinist sudjelovao je u simfonijskom orkestru Glazbene Matice u Mariboru. Bio je inicijator i glavni agens izlaska kulturnog glasila mariborskih studenata učiteljske škole *Mladi utripi*, koje su 1933. godine suoblikovali i izdali Ernest Bader, Drago Bajt, Jože Kerenčič i Danilo Viher. Na 61 stranici almanaha otisnuto je 30 članaka, od kojih čak 18 Viherovih. Zbog društveno programske pjesme *Molitve radničke matere* objavljene u almanahu (na strani 46) imao je mnogo problema i kao naprednjak duže vrijeme nije dobio zaposlenja.

Za vrijeme svog boravka u Splitu, uz predani redovni pedagoški rad na VPŠ, bio je široko djelatan i izvan školskog zavoda. Preko dvadeset godina vodio je Povjereništvo PKZ-a za Dalmaciju i bio predsjednik podružnice PKZ u Splitu, djelovao je i u mnogim strukovnim, prosvjetnim, školskim i znanstvenim tijelima u Splitu, na širem području Dalmacije, Republike i u saveznom mjerilu. Takva široka Viherova angažiranost od njega je tražila mnogo vremena kao i tjelesne, intelektualne, organizacijske sposobnosti i napore; međutim, on je sve to obavljao s jednakom predanošću, sa stručnom,

znanstvenom i društvenom osjetljivošću i iznimnom osobnom odgovornošću, čime je bio osobni uzor suradnicima, prijateljima, studentima i učiteljima na širem području Dalmacije. U stručnim i znanstvenim krugovima bio je cijenjen, uvažavan i poštovan i stoga pozivan na sudjelovanje u svim značajnim susretima stručnih i pedagoških društava u državi. Viher je bio velik pedagog iznimnog znanja, kultiviran, osjetljiv humanist i poliglot. Glatko je govorio slovenski, hrvatski, talijanski, njemački, češki, ruski i bugarski jezik, a pasivno je vladao i engleskim i francuskim jezikom.

Drugi svjetski rat presudno se urezao u život dr. Vihera. Tek dolaskom u Split on je zaživio svoj stvaralački i znanstveni život, koji je zbog njegove prerane smrti bio kratkoga vijeka, međutim, sadržajno iznimno plodan. Viherov bibliografski opus je opsežan, sadržajno bogat i obuhvaća više područja pedagoške znanosti. O pedagoškim temama pisao je u stručnim časopisima i revijama *Pedagoški rad*, *Predškolsko dijete*, *Suvremena škola*, *Školske novine*, *Školski vjesnik*, *Suvremena pedagogija*, *Mladi svijet*, *Život i škola*, *Hortikultura* i drugima. Njegovi samostalni književni radovi su: *Problem pedagoške fundacije kulturnog stvaranja*, *Naš put k djeci*, *Oko sedme godine života*, *Gnoseološki elementi pedagoške svijesti*, *Nastavno odgajalaštvo*, *Problem didaktološke spoznaje*, *Tehničko stvaralaštvo kao pedagoški problem*, *O 20-godišnjici Pedagoške akademije u Splitu*, skripta *Tehnički i radni odgoj i Osnovi dokimologije*. Viherov pedagoški torzo su nedovršeni rukopisi: *Uvod u opću pedagogiju*, *Pedagogiget sredine* i *Pedagoška psihologija*.

Viherova pjesnička muza javila se već u *Mladim utripima* godine 1933. (više pjesama, središnja *Molitva radničke matere*), a kasnije mu je bila vjerna suputnica sve do kraja života. Pjesnička žetva sakupljena je u pet samostalnih pjesničkih zbirki: *Cesta života* (1965.), *Ceste slobode* (1965.), *Razdane tišine* (1966.), *Atlantida* (1967.) i *Slutnje* (1968.). Sve su izašle u Splitu. U njima je objavljeno 355 pjesama na lijepom slovenskom jeziku.

Koliko je bio cijenjen Viherov pedagoški, kulturno-prosvjetni i znanstveni rad mogu najbolje posvjedočiti brojna priznanja i nagrade koje je primio: nagrada s diplomom Općinske skupštine u Splitu (1964.), diploma PKZ-a u Zagrebu (1965.) s tekstom *za unapređivanje pedagoške prakse i teorije te za savjestan rad na odgoju mlade generacije*, diploma počasnog člana Narodne tehnike SR Hrvatske, godišnja nagrada s diplomom i plaketom Fonda »Ivan Filipović« u Zagrebu (1970.) *za uspjeh u pedagoškom i znanstvenom radu*. Humanist Viher je novčanu nagradu u cijelosti poklonio školskoj djeci iz potresom pogođenih sela u Dalmatinskoj Zagori.

Profesor dr. Danilo Viher u svom je stvaralačkom zenitu spadao u sam vrh jugoslavenskih pedagoga. Njegov stručni, znanstveni i pedagoški doprinos pedagoško-kulturnoj riznici od iznimnog je značenja.

PRILOG 1

Bibliografija radova dr. sc. Danila Vihera je u odjeljku *Bibliografije* na kraju publikacije.

IZVORI I LITERATURA

1. *Enciklopedija Slovenije*, 14. zv., Ljubljana 2000., str.237.
2. Demarin, Josip: Dr. Danilo Viher, *Pedagoški rad* 7-8, Zagreb, 1971., str.358-360.
3. Demarin, Josip: O življenju in delu prof. dr. Danila Vihera, *Sodobna pedagogika* 1-2, Ljubljana,1972., str.94-96.
4. Demarin, Josip: V spomin dr. Danilu Viherju, *Dialogi* 5, Maribor, 1972., str.328-330.
5. Jakelić, Frane: Dr. Danilo Viher, *Pedagoški rad* 7-8, Zagreb, 1971., str.358-360.
6. Lešnik, Rudi: Mariborčan dr. Danilo Viher – ugledni hrvaški pedagog, *Dialogi* 7/8, Maribor, 1968., str. 414 – 419.
7. *Mladi utripi*, Maribor, 1933.
8. Mlikota, Ivo: Pedagoško, kulturno-prosvjetno i društveno djelovanje profesora dra Danila Vihera (1912-1971), *Zbornik za historiju školstva i prosvjete* 15,1982., str.77-86.
9. *Pedagoška enciklopedija* 2, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva [etc.], Beograd [etc.], 1989., str. 499
10. *Slovenski biografski leksikon*, IV. zv., Ljubljana, 1991., str. 463-464
11. Sto godina rada Hrvatskoga Pedagoško-književnog zbora i učiteljstva u Hrvatskoj 1871-1971, PKZ, Zagreb, 1971.
12. Tancer, M.: *Dr. Danilo Viher: Pregled knjig, razprav in člankov ter aktivnosti na Pedagoški akademiji v Splitu in zunaj nje*, Maribor, 1970.

Mladen Tancer, Maribor

(Summary)

CULTURAL AND PEDAGOGICAL PROFILE OF PROF. DANILO VIHAR PH. D.

Prof. Danilo Viher, Ph. D. (1912-1971) continued the study of pedagogy, after he completed college study in Maribor, at the Faculty of Philosophy in Zagreb, where he graduated in 1937, and in 1939 finished his doctoral study with the thesis *The Problem of Pedagogical Foundation of Cultural Creation*. From 1946 he was a professor at teaching College in Split. At that time he was one of the top pedagogues in former Yugoslavia. He actively participated in shaping and creating new reform pedagogical doctrine. His professional and scientific articles were published in almost all pedagogical magazines and reviews; he published many independent pedagogical monographs and five independent collection of poetry in Slovenian. He received many awards and rewards for his pedagogical and scientific work.

Key words: Viher, Danilo, pedagogues, biobibliography